

Дело C-807/23**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

29 декември 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Oberster Gerichtshof (Австрия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

16 октомври 2023 г.

Въззивница:

DF

Въззиваем:

Rechtsanwaltskammer Wien

Предмет на главното производство

Вписване в регистъра на младшите адвокати — Обучение за професията адвокат — Заместващи и същински периоди на юридическия стаж — Упражняване на дейност в чужбина

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Тълкуване на правото на Съюза, член 267 ДФЕС

Преюдициален въпрос

Трябва ли член 45 ДФЕС относно свободното движение на работници да се тълкува в смисъл, че тази разпоредба не допуска национална правна уредба, съгласно която като условие за вписването в регистъра на австрийските млади адвокати част от практическия стаж (период на обучение) на млади специалист задължително трябва да премине като стаж на млади адвокат при адвокат в Австрия, т.е. в страната („същински период на

юридическия стаж“), при положение че за тази част от практическия стаж (период на обучение) не е достатъчна дейност при адвокат в друга държава — членка на ЕС, дори ако тази дейност там се извършва под контрола на правоспособен в Австрия адвокат в областта на австрийското право?

Цитирани разпоредби от правото на Съюза

Член 45 ДФЕС

Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 година относно улесняване на постоянното упражняване на адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията

Директива 89/48/ЕИО на Съвета от 21 декември 1988 година относно обща система за признаване на дипломите за висше образование, издадени след завършването на професионално образование и обучение с минимална продължителност от три години

Цитирани разпоредби от националното право

Bundesgesetz über den freien Dienstleistungsverkehr und die Niederlassung von europäischen Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälten sowie die Erbringung von Rechtsdienstleistungen durch international tätige Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte in Österreich (Федерален закон за свободното движение на услуги и за установяването на европейски адвокати, както и за предоставянето на правни услуги от извършващи дейност на международно ниво адвокати в Австрия (наричан по-нататък „EIRAG“)

Rechtsanwaltsordnung (Закон за адвокатурата, наричан по-нататък „РАО“)

Член 30 (1) За да бъде вписан в регистъра на младшите адвокати, при започване на стажа си при адвокат младшият адвокат трябва да уведоми [адвокатския] съвет и да представи доказателства за австрийското си гражданство или за гражданството си на държава — членка на Европейския съюз, на друга държава — страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария, както и доказателство за завършено висше образование по австрийско право (член 3). За начало на практическия стаж при адвокат (член 2, параграф 2) се счита датата на получаване на посоченото уведомление.

Член 2 (2) Практическият стаж по смисъла на параграф 1 трябва да е с продължителност от пет години, от които поне седем месеца в съд или прокуратура и поне три години при адвокат в Австрия.

(3) За практически стаж, който не е задължително да бъде положен в юрисдикция, прокуратура или при адвокат в Австрия, се зачита и

1. периодът от максимум шест месеца обучение в университет след обучение по австрийско право (член 3), ако във връзка с това е придобита допълнителна академична степен по право;

2. дейност в чужбина, сходна на практическия стаж по смисъла на параграф 1, ако тази дейност е била от полза за упражняването на адвокатската професия;

3. друга практическа юридическа дейност в Австрия или чужбина, ако тази дейност е била от полза за упражняването на адвокатската професия и ако е била извършена под отговорността на лице или субект със съответна квалификация.

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 С електронно писмо от 14 януари 2022 г. въззивницата DF подава до Rechtsanwaltskammer Wien (Виенска адвокатска колегия, Австрия, наричана по-нататък „RAK Wien“) молба за вписване в регистъра на младшите адвокати и за издаване на удостоверение за представителство пред съд („kleine Legitimationsurkunde“) на основание член 15, параграф 3 от RAO. За тази цел тя представя формуляра на молбата, подписан и от въззивника KI в качеството му на адвокат, при когото се провежда стажът.
- 2 С писмо от 7 март 2022 г. в отговор на уточняващ въпрос DF уведомява адвокатската колегия, че работи в Jones Day във Франкфурт на Майн (Германия), където също така живее и обичайно пребивава. Във Виена имала второ местожителство. Адвокатът, при когото стажува, бил австрийски адвокат и съдружник във франкфуртския офис на Jones Day. Той консултирал австрийски и други клиенти в областта на австрийското право и ги представлявал пред австрийските органи и юрисдикции. На тези срещи идвала и тя като негов придружител. Тя имала контакти с австрийски органи и юрисдикции няколко пъти седмично, за да представлява клиентите на адвоката, при когото стажува.
- 3 DF представя и трудовия си договор с Jones Day. Към този договор се прилага германското право, а работното място на DF е във Франкфурт на Майн.
- 4 С писмо от 20 април 2022 г. KI представя по-специално списък с дейностите, извършени от въззивницата в областта на австрийското право в периода от 1 януари до 14 април 2022 г.
- 5 С решение от 14 юни 2022 г. компетентният отдел на RAK Wien отхвърля молбите за вписване на въззивницата в списъка на младшите адвокати и за

издаване на удостоверение за представителство пред съд. Макар член 30, параграф 1 от RAO да не съдържа никакви изисквания по отношение на местоположението като условия за вписване на младши адвокати, тази разпоредба обаче препраща към член 2, параграф 1 от RAO, който изхожда от това, че дейността като младши адвокат се упражнява при адвокат в Австрия.

- 6 Въззивницата оспорва това решение. С решение от 6 септември 2022 г. обаче адвокатският съвет (пленум) на RAK Wien го потвърждава и отхвърля молбата на въззивницата. За това се посочват следните доводи:
- Въззивникът е съдружник в Jones Day — сдружение с неограничена отговорност съгласно правото на щата Охайо със седалище в Кливланд. Седалището на кантората му се намира във Виена, но от 15 ноември 2016 г. той е отбелязан като отсъстващ поради постоянен престой в чужбина.
 - Въззивницата изпълнява условията, на които трябва да отговарят лицата, за да бъдат вписани като младши адвокати; не са налице основания за отказ.
 - Трудовото ѝ правоотношение не е с въззивника, а с Jones Day във Франкфурт на Майн.
 - Вписването ѝ в регистъра на младшите адвокати е отказано, тъй като условие за това е упражняване на дейност при адвокат в Австрия.
- 7 Още преди това, на 1 септември 2022 г., въззивникът уведомява RAK Wien от името на Jones Day, че трудовото правоотношение на въззивницата е приключило на 31 август 2022 г.
- 8 Въззивниците обжалват решението от 6 септември 2022 г. пред Oberster Gerichtshof (Върховен съд, Австрия).

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 9 Целта на настоящата въззивна жалба е само „въззивницата да бъде вписана със задна дата в регистъра на младшите адвокати за периода от 14 януари 2022 г. до 31 август 2022 г.“, поради което запитващата юрисдикция е длъжна да разгледа обжалваното решение само в това отношение. Трудовото правоотношение на DF с Jones Day е приключило на 31 август 2022 г., поради което издадено ѝ към този момент удостоверение за представителство пред съд би било невалидно. Следователно от този момент нататък вече не е бил налице правен интерес от издаването на удостоверение за представителство пред съд. Адвокатът няма самостоятелен правен интерес от вписването на стажуващи при него юристи в регистъра на

младшите адвокати. Поради липсата на правен интерес от страна на въззивника запитващата юрисдикция отхвърля въззивната му жалба.

- 10 Младшите адвокати могат да представляват клиенти пред юрисдикции и административни органи само след като са вписани в регистъра на младшите адвокати (*B. Fink* в *Murko/Nunner-Krautgasser* [Hrsg], *Anwaltliches und notarielles Berufsrecht*, член 30 от RAO, т. 5). Посоченото в член 30, параграф 1, последно изречение от RAO „действие със задна дата“ към датата на получаване на уведомлението се отнася само до отчитането на периода на практическия стаж, а не до възникването на правото на представителство (*B. Fink*, пак там, т. 4; решение на *Oberster Gerichtshof* (Върховен съд) от 2 октомври 2014 г., 24 Os 6/14h).
- 11 Ако към момента на вземане на решението кандидатът за вписване вече е напуснал кантората, той не може да бъде вписан със задна дата. В този случай обаче трябва да се признае правният интерес на кандидата за вписване да се установи, че са изпълнени условията за вписването, което от своя страна е условие за отчитането на периода на практическия стаж (така и в решенията на *Oberste Berufungs- und Disziplinarkommission* (Висша апелативна и дисциплинарна комисия) още от 25 октомври 1993 г., *Bkv 7/92 AnwBl 1994*, 531 и от 30 октомври 1998 г., *Bkv 5/98 AnwBl 1999*, 175). Следователно в настоящия случай не е необходимо да се произнася решение по вписване със задна дата, а да се определи дали са изпълнени условията за вписване в регистъра на младшите адвокати и, при положителен отговор, за какъв период от време да е вписването.
- 12 Съгласно член 30, параграф 1 от RAO във връзка с член 2, параграф 2 от RAO за вписването в регистъра на младшите адвокати при започване на стажа си при адвокат в Австрия младшият адвокат трябва да изпрати до адвокатския съвет на компетентната адвокатска колегия уведомление, към което трябва да приложи доказателство за австрийското си гражданство и доказателство за завършено висше образование по австрийско право, като практическият стаж (периодът на обучение) е с продължителност от пет години.
- 13 Практическият стаж, който трябва да се проведе в Австрия, се нарича и „същински период“ на юридическия стаж („*Kernzeit*“). Освен този период има и „заместващи периоди“ („*Ersatzzeiten*“), които не е задължително да бъдат положени в съд, прокуратура или при адвокат в Австрия, а могат да са например периоди на сходна дейност в чужбина.
- 14 Възможността за полагане в чужбина на заместващи периоди на юридическия стаж е създадена през 1973 г.; вписването в регистъра на младшите адвокати обаче остава възможно само при започване на стаж в адвокатска практика, която се намира в Австрия, тъй като не е създадена правна уредба в обратния смисъл. Освен това понятието „практика“ трябва

да се разбира като работно място, като по този начин се прави връзка с Австрия в географски смисъл.

- 15 В настоящия случай въззивницата е била наета на работа в адвокатско дружество, учредено съгласно правото на щата Охайо, което има клон във Франкфурт на Майн, където е работното място на DF. Следователно DF е започнала стажа си в адвокатска практика в Германия. Той не може да се приеме за практически стаж в Австрия дори и при дейности под ръководството на австрийски адвокат в областта на австрийското право. Дори като се вземат предвид модерните възможности за комуникация, дейност от разстояние във Франкфурт на Майн не може да замени степента на интензивност на контактите с юрисдикциите и административните органи, която осигурява подготовката в Австрия. Също така не изглежда особено реалистично въззивницата да пътува от Франкфурт на Майн специално за заседанията пред австрийските съдилища и административни органи, още повече като се има предвид обстоятелството, че удостоверението за представителство пред съд, за което е подала молба, предоставя само твърде ограничено право на представителство. Макар че в областта на австрийското арбитражно право, в която съгласно твърденията му въззивникът работи основно, не се изисква представителство от адвокат, така че би било възможно представителство с удостоверение за представителство пред съд (*Rohregger v Engelhart Hoffmann Lehner Rohregger Vitek*, RAO¹⁰, член 15, т. 23), тази ограничена област не може да осигури изискващата се съгласно професионалния профил на адвоката цялостна подготовка.
- 16 На уебсайта на RAK Wien е поместен каталог с критерии за признаване на професионални стажове, от който става видно, че професионален стаж, който не е завършен в Австрия при австрийски адвокат, може да се зачита само за заместващ период на юридическия стаж. Ето защо въззивниците трябва да са били наясно с тази практика. Посочената правна уредба изглежда и целесъобразна, тъй като в противен случай биха възникнали неразрешими въпроси в коя чужда държава може да се намира седалището на кантората на адвоката, при когото се провежда стажът, и работното място на младшия адвокат — дали само в немскоезични държави, в съседни държави, в държави от Европейския съюз и т.н.
- 17 Освен това осъществяването на професионален надзор също е довод в подкрепа на изискването стажът да започне в адвокатска практика, която се намира в Австрия. Районът на действие на адвокатската колегия обхваща само съответната провинция, в която тя има контролни и надзорни задължения по отношение на своите членове. Това включва и проверки дали е гарантирано изискващото се професионално обучение, и по-специално професионалното обучение в съответствие с правилата на адвокатското съсловие (*Vitek v Engelhart Hoffmann Lehner Rohregger Vitek*, RAO¹⁰, член 30, т. 3).

- 18 Адвокатът трябва да гарантира, че младшият адвокат получава цялостна подготовка в съответствие с професионалния профил на адвоката. Задължението на адвокатската колегия за контрол и надзор включва и проверки на самия адвокат, който е длъжен да предостави на контролните органи на адвокатския съвет достъп до адвокатската си кантора (*Gartner v Murko/Nunner-Krautgasser* [Hrsg], *Anwaltliches und notarielles Berufsrecht*, член 1 от *Disziplinarstatut für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter* (Дисциплинарен правилник на адвокатите и младшите адвокати), т. 186). Това не би било възможно, ако работното място на младшия адвокат е в чужбина.
- 19 Досега австрийският *Verfassungsgerichtshof* (Конституционен съд) не е имал възражения срещу отказа дейности в адвокатски кантори в чужбина да се зачитат за същински период на юридическия стаж. И запитващата юрисдикция не счита за неуместно да се прави разграничение между същински периоди и заместващи периоди на юридическия стаж и не се съмнява в законосъобразността на каталога с критерии на RAK Wien за признаване на професионални стажове.
- 20 Според DF е ограничена свободата ѝ на движение като работник, тъй като — въпреки работата ѝ изключително в областта на австрийското право — поради самото ѝ физическо присъствие в Германия ѝ се отказва да работи като младши адвокат при австрийски адвокат, без за това да има основание. Решението на този въпрос зависи изключително от отговора дали изискването същинският период на юридическия стаж задължително да се положи в Австрия нарушава и свободното движение на работници, ако част от практическата подготовка може да премине в чужбина под формата на заместващ период на юридическия стаж.
- 21 DF се позовава на решение от 17 декември 2020 г., *Onofrei* (C- 218/19, EU:C:2020:1034), което обаче не се отнася до вписването в регистъра на младшите адвокати, а до достъпа до адвокатската професия. В това решение Съдът приема, че условията за достъп до адвокатската професия на лица, които нямат правоспособност да я упражняват в нито една държава членка, към този момент не са предмет на хармонизация в рамките на Съюза, поради което държавите членки остават компетентни да определят тези условия. От това следва, че правото на Съюза допуска правната уредба на държава членка да обуславя достъпа до адвокатската професия от притежаването на знания и квалификации, които са преценени за необходими. Тези правомощия обаче трябва да се упражняват при спазване на основните свободи, гарантирани от Договора за функционирането на ЕС.
- 22 В решението си от 30 ноември 1995 г., *Gebhard* (C- 55/94, EU:C:1995:411) Съдът вече е приел, че национална правна уредба, ограничаваща достъпа до професия, по принцип е допустима, но трябва да се прилага по недискриминационен начин. Свързаните с това национални мерки трябва да отговарят на четири условия:

- да се прилагат по недискриминационен начин;
 - да са обосновани с императивни съображения от общ интерес;
 - да са в състояние да гарантират осъществяването на преследваната с тях цел;
 - да не надхвърлят необходимото за постигането ѝ.
- 23 В решението си по дело C-218/19 Съдът също така признава, че защитата на потребителите, от една страна, и доброто правораздаване, от друга, са сред целите, които могат да се считат за императивни съображения от общ интерес, годни да обосноват ограничаване както на свободното предоставяне на услуги, така и на свободното движение на работници и на свободата на установяване.
- 24 В случая решаващият въпрос е дали национална разпоредба, съгласно която част от практическата подготовка на младши специалист задължително трябва да премине в Австрия („същински период на юридическия стаж“), нарушава свободното движение на работници, ако друга част от практическата подготовка („заместващ период на юридическия стаж“) бездруго може да премине в чужбина.
- 25 Запитващата юрисдикция счита това разграничение за целесъобразно и съвместимо с правото на Съюза. EIRAG, с който се транспонира правото на Съюза, предвижда в член 18, параграф 1, че в регистъра на адвокатите следва да се впише всяко лице, което докаже, че като европейски адвокат има в Австрия най-малко три години действителна непрекъсната практика в областта на австрийското право, включително в областта на правото на Съюза. Следователно правото на Съюза изисква не само познаване на местното право, но и упражняване на дейност на място. На това изискване не отговаря дейност, упражнявана само в чужбина. Основание за това очевидно е обстоятелството, че само по този начин може да се придобие необходимият практически опит за упражняване на адвокатската професия в Австрия. Ако това се отнася за адвокатите, то трябва да важи и за младшите адвокати.